

Cyfarfod	Pwyllgor Craffu Gofal
Dyddiad	20 Ebrill 2018
Teitl	Plant Mewn Gofal
Aelod Cabinet	Cynghorydd Dilwyn Morgan
Awdur	Aled Gibbard – Uwch Reolwr Gweithredol (Adnoddau Gofal)

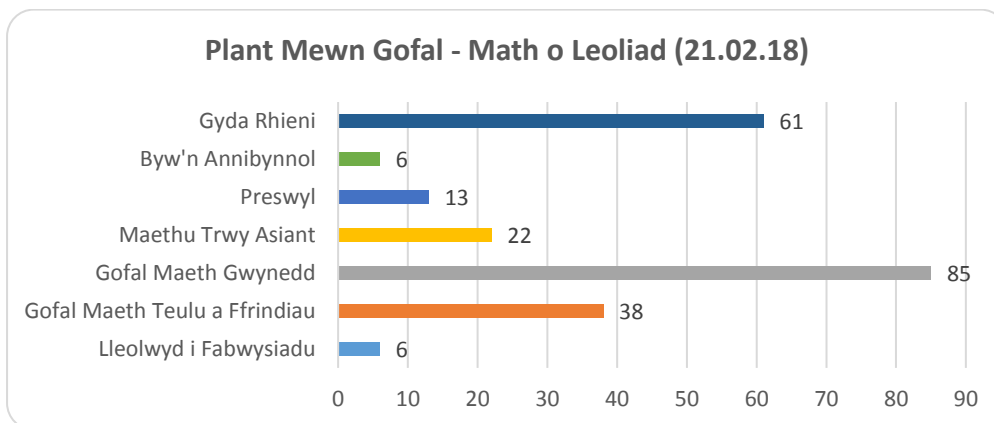
1. Cefndir

Gofynnwyd i'r adran ddarparu gwybodaeth ar dri agwedd penodol, sef nifer plant mewn gofal, gwaith llys mewn achosion llys teulu a gwaith y Tîm Trothwy.

2. Plant Mewn Gofal

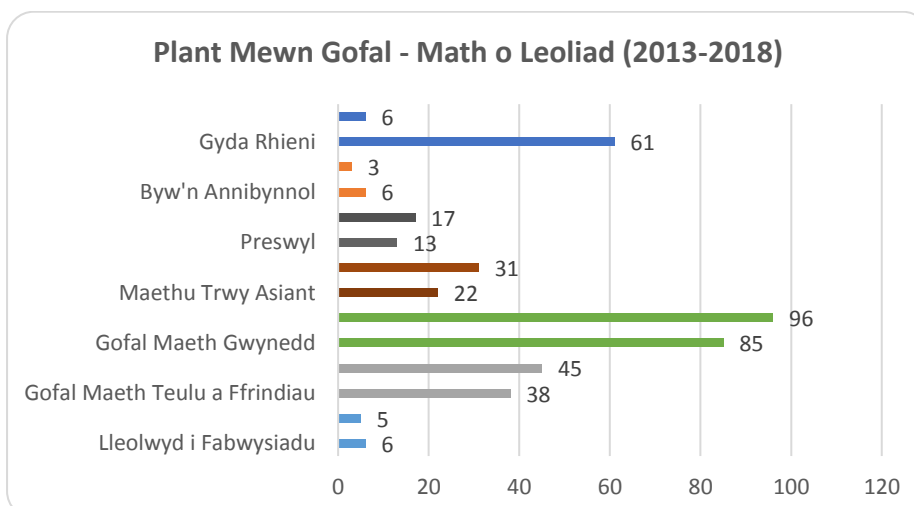
Roedd 231 o blant mewn gofal ar Chwefror 21. O'i gymharu â'r nifer o blant mewn gofal ar 31/03/17 (218) mae cynnydd o bron i 6% yn ystod y flwyddyn. Gweler isod cyfanswm y plant mewn gofal yn ôl y math o leoliad.

GRAFF 1

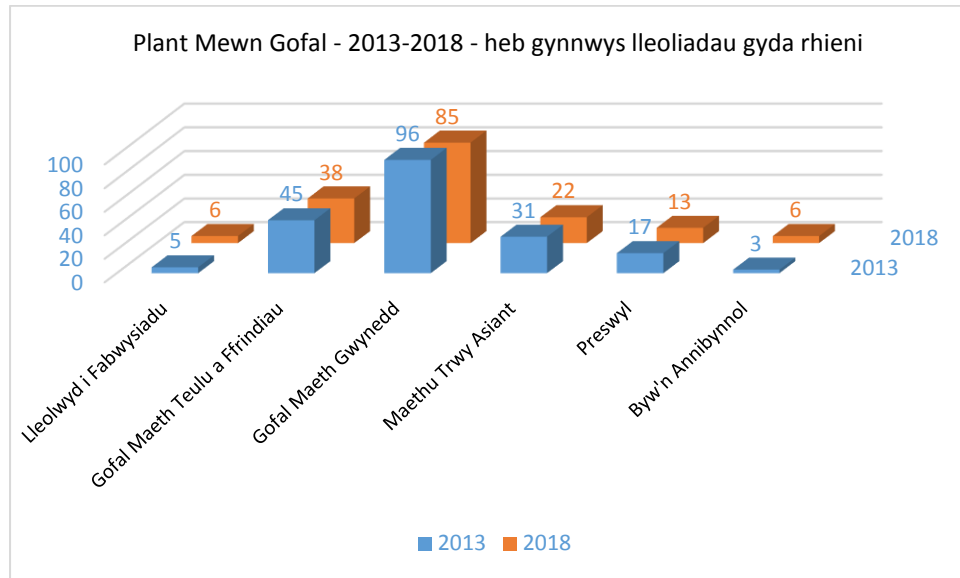
O gymharu'r nifer plant mewn gofal dros gyfnod o 5 mlynedd mae'r cyfanswm wedi cynyddu o 185 i 231, sef cynnydd o bron i 25%. Yn y cyfnod hwn mae'r nifer o blant mewn unai lleoliadau preswyl neu leoliadau maeth wedi aros yn gyson neu leihau.

GRAFF 2

Gellir gweld o graff 2 bod y cynnydd yn y nifer o blant mewn gofal yn ymwneud a phlant sydd wedi eu lleoli gartref gyda'u rhieni o dan Orchymyn Gofal i'r Cyngor. Er eu bod yn byw gartref maent dal i fod yn blant mewn gofal oherwydd eu statws cyfreithiol. Ar ôl tynnu'r math yma o leoliad o'r cyfanswm gellir gweld gostyngiad yn y nifer o blant mewn gofal yng ngweddill y lleoliadau (gweler y graff isod). Mae'r cyfanswm mewn gofal heb leoliadau rhieni wedi gostwng o 197 i 170 dros y cyfnod:

GRAFF 3

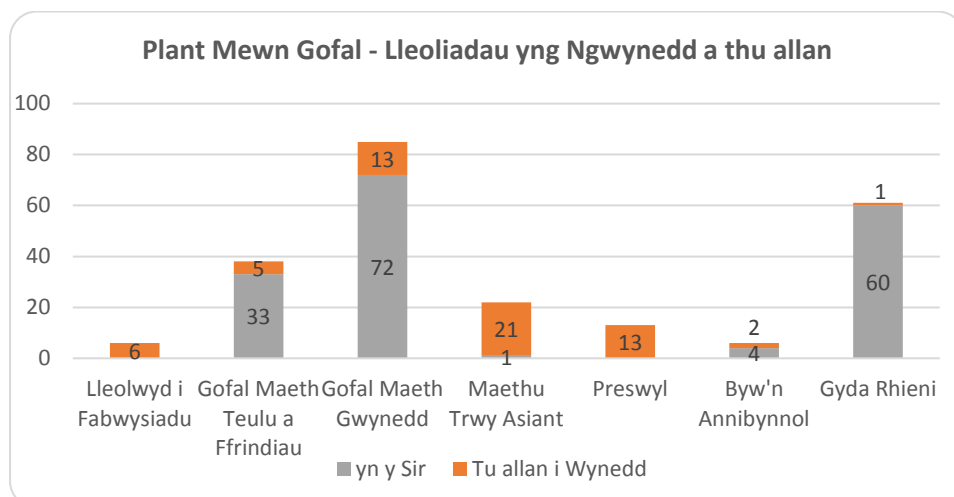
3. Rhesymau dod i ofal

Mae'r rhesymau dros blant yn dod i ofal yn amrywio, ond gellir gweld o ddata'r adran am yr achosion cyfredol bod bron i dri chwarter plant mewn gofal oherwydd rhesymau yn ymwneud a chamdriniaeth neu esgeulustod. Mae'r achosion hyn fel arfer wedi bod ar y gofrestr amddiffyn plant yn flaenorol, ac oherwydd diffyg cynnydd i wella amgylchiadau diogelu'r plant, mae ceisiadau am Orchymynion Gofal yn cael eu gwneud i'r Llys Teulu. Ceir canran bychan iawn yn dod i ofal oherwydd anallu rhieni i ofalu un ai am resymau iechyd meddwl neu salwch arall. Mae ychydig o dan chwarter y plant wedi dod i ofal am resymau yn ymwneud ag ymddygiad cymdeithasol anaddas neu deulu anweithredol (e.e. plentyn tu hwnt i reolaeth rhieni neu ymddygiad rhywiol anaddas). Ceir canran bychan iawn hefyd oherwydd bod rhiant, neu unigolyn sydd â chyfrifoldeb rhiant yn absennol.

4. Ble mae'r lleoliadau?

Mae 74% o blant mewn gofal y Cyngor wedi eu lleoli o fewn Gwynedd. Golyga hynny bod 26% wedi eu lleoli tu allan i Wynedd. Mae mwyafrif y plant sydd wedi eu lleoli tu allan i'r Sir wedi ei lleoli mewn siroedd cyfagos. Mae 67% o blant sydd wedi eu lleoli tu allan i'r Sir mewn lleoliadau yng Ngogledd Cymru. Mae'r rhesymau dros hynny'n amrywio yn ôl y math o leoliad. Mae 13 plentyn gyda gofalwyr maeth Gwynedd sy'n byw tu allan i'r Sir. Mae mwyafrif y lleoliadau maethu drwy asiant tu allan i Wynedd, gan fod y mwyafrif o ofalwyr yr asiantaethau hynny ar hyd arfordir Gogledd Cymru. Ceir amgylchiadau lle mae plentyn wedi eu lleoli i faethu gyda theulu estynedig tu allan i'r Sir. Mae'r holl lleoliadau preswyl tu allan i Wynedd.

GRAFF 4

5. Cost lleoliadau

Mae cost lleoliad yn amrywio yn ôl y math o leoliad. Mae cyfartaledd cost lleoliad maethu gyda gofalywr maeth Gwynedd yn oddeutu £500 yr wythnos. Mae cyfartaledd cost lleoliad maethu trwy asiant annibynnol yn £770 yr wythnos. Mae cyfartaledd cost lleoliad preswyl yn £3500 yr wythnos. Gall lleoliad mam a phlentyn fod oddeutu £2000 yr wythnos. Fel arfer mae'r math yma o leoliad am gyfnod asesu o tua deuddeg wythnos. Nid oes cost uniongyrchol am leoliad plentyn gyda'i rieni, ond mae gofynion statudol yn golygu bod cost o safbwynt amser Gweithiwr Cymdeithasol.

6. Cymhariaeth a Siroedd eraill

Nid oes gan yr adran wybodaeth gyfredol ar sefyllfa pob awdurdod lleol ar gyfer 2017-18. Mae data 2013-2017 yn dangos bod y sefyllfa o safbwynt nifer plant mewn gofal yn amrywio o un awdurdod i'r llall.

Awdurdod	Plant Mewn Gofal		Cynnydd
	2013-14	2016-17	
Ynys Môn	110	140	27.2%
Gwynedd	205	220	7.3%
Conwy	170	175	2.9%
Dinbych	175	165	-6%
Powys	150	155	3.3%
Ceredigion	80	75	-6.6%
Penfro	125	125	0%
Caerfyrddin	215	205	-4.8%
Mynwy	130	135	3.8%
Cymru	5665	5955	5.1%

Gwyddwn o gyfarfodydd rhanbarthol a chenedlaethol eleni bod y mwyafrif o awdurdodau yn adrodd ar bwysau ychwanegol ar eu gwasanaethau plant, bod gwariant yn cynyddu a bod nifer plant mewn gofal ar i fyny. Gofynnwyd i bob awdurdod am ffigyrau, ond ni chafwyd ymateb mewn amser i'w cynnwys yn yr adroddiad hwn. O'r awdurdodau sydd wedi ymateb, mae Cyngor Conwy'n adrodd ar gynnydd yn y nifer o blant mewn gofal o 177 i 220 ers mis Mawrth diwethaf (cynnydd o 20%). Dros

yr un cyfnod mae Cyngor Wrecsam yn adrodd cynnydd o 196 plant mewn gofal i 254 (cynnydd o 30%). Mae cynnydd Gwynedd dros yr un cyfnod yn 6%.

7. Achosion Llys

Ar hyn o bryd mae 34 plentyn yn destun Gorchymyn Gofal dros-dro, sy'n golygu bod yr achos llys wedi cychwyn, ond heb ei orffen. Mae'r 34 plentyn yn cynrychioli achos llys yn ymwneud a 26 teulu unigol.

Mae'r canllawiau ar gyfer cychwyn achos llys wedi ei gynnwys yn yr Amlinelliad Cyfraith Gyhoeddus (Public Law Outline neu PLO). Fel arfer mae'r adran yn gweithio gyda'r achosion oherwydd pryderon am ofal y plant. Mae'r rhan helaeth o'r achosion ar y gofrestr amddiffyn plant. Lle nad oes cynnydd i weld yn sefyllfa'r teulu, mae disgwyl i'r adran gynnal cyfarfod cyfreithiol. Mae'r adran yn gwneud hyn drwy gynnal panel PLO rheolaidd er mwyn trafod yr achosion sy'n peri pryder. Lle penderfynir bod y meini prawf yn cael eu cyrraedd, mae llythyr yn cael ei yrru i'r teulu yn datgan y bydd achos llys yn cael ei gychwyn os nad oes gwelliant yn y sefyllfa. Mae hwn yn gyfle olaf i'r teulu gydweithredu er lles y plant cyn gwneud cais i'r llys.

Os nad oes gwelliant, mae'r achos yn dychwelyd i banel PLO er mwyn gwneud penderfyniad ar gais i'r llys. Mae angen llythyr i'r teulu ymhellach yn datgan bwriad i wneud cais i'r llys. Fel rhan o'r cais i'r llys mae angen i'r Gweithiwr Cymdeithasol ysgrifennu datganiad clir am y rheswm dros y cais gyda thystiolaeth berthnasol, gan gynnwys asesiadau ar y teulu.

Ar ôl yr achos cychwynol, bydd y Gweithiwr Cymdeithasol yn dychwelyd i'r llys nifer o weithiau fel rhan o'r broses. Ceir mathau gwahanol o wrandawiadau gan gynnwys Gwrandawriad Rheoli Achos, Gwrandawriad Datrys Problemau, Cyfarfodydd Proffesiynol a gwrandawriad i roi tystiolaeth ffurfiol. Mae amserlen achos llys yn 26 wythnos o'r cychwyn i'r diwedd, sy'n golygu o safbwynt Gweithiwr Cymdeithasol bod disgwyliad i fod yn mynychu gwrandawiadau'r achos yn ogystal â chwblhau asesiadau er mwyn cyflwyno Cynllun Gofal terfynol ar ddiwedd yr achos. Mae cymhlethdod yr achos yn dibynnu ar safbwynt ac ymateb y teulu ac os oes unrhyw deulu estynedig yn dod yn rhan o'r cais. Os oes teulu estynedig yn rhoi eu hunain ymlaen i ofalu am y plentyn, mae disgwyl i'r Gweithiwr Cymdeithasol, yn ogystal â Gweithiwr Cymdeithasol Maethu gwblhau asesiad maethu o fewn amserlen yr achos llys. Gall achos llys felly olygu nifer o ddyddiau yn y llys yn ogystal â chwblhau gwaith gyda'r teulu a theulu estynedig o fewn amserlen cyfyng iawn.

8. Gwaith y Tîm Trothwy

Sefydlwyd y tîm i fod yn hyblyg a'u ffocws ar ymyrryd yn effeithiol mewn sefyllfaoedd o grisis teuluol. Maent yn canolbwyntio ar geisio creu datrysiadau cynaliadwy a systemig i'r teulu cyfan. Mae'r Tîm yn derbyn cyfeiriadau gan Weithwyr Cymdeithasol y timau plant yng Ngwynedd ac yn mynd ati mewn partneriaeth a'r Gweithiwr Cymdeithasol a'r teulu i greu cynllun teulu mewn amgylchiadau lle ystyrir y byddai'r plentyn yn dod i ofal pe na bai modd cynnig gwasanaeth ychwanegol. Mae asiantaethau eraill yn rhan o'r cynllun yn ôl anghenion ac amgylchiadau'r teulu unigol.

Mae'r tîm felly yn canolbwyntio ei waith ar:

- Osgoi plant ddod i ofal heb fod rhaid.
- Dychwelyd adref mewn cyfnod o 8 wythnos gyntaf o ofal.
- Dychwelyd plant mewn gofal adref lle mae hynny'n ddiogel.

Mae sefydlu'r tîm wedi golygu rhoi pwyslais newydd ar weithio mewn ffordd wahanol, gan osod disgwyliadau clir ar y tîm, tra ar yr un pryd yn cadw golwg ar ddiogelwch y plentyn a chymryd risgiau o safbwynt gweithredu'r cynllun gorau ar gyfer y plentyn. Drwy gynnig ymyrraeth ddwys i deuluoedd am gyfnod o amser, mae'r tîm yn gweithio gyda'r teulu drwy gyfnod o "grisis" er mwyn sefydlogi a lleihau risg. Roedd gwaith ymchwil yn dangos mai perthynas y gweithiwr gyda'r plentyn sydd fwyaf allweddol er mwyn llwyddiant. Mae'n bwysig fod y gweithiwr yn onest, dibynadwy ac yn agored. Mae hefyd yn bwysig fod y gweithiwr yn dyfalbarhau er unrhyw rwystrau a gyflwynir yn yr achos. Am y rheswm hwn felly, mae llwyth gwaith gweithwyr unigol o fewn y tîm yn cael ei gyfyngu i nifer bychan iawn er mwyn medru rhoi ymyrraeth ddwys, sefydlu perthynas adeiladol a rhoi cefnogaeth effeithiol. Gweler rhestr o'r math o ymyrraethau gall y tîm ei gynnig yn Atodiad.

Mae llwyddiant cydweithio rhwng y teuluoedd a'r tîm wedi golygu bod rhai plant wedi gallu aros adref gyda'i teuluoedd, rhai wedi gallu dychwelyd yn ôl adref o ofal maeth a lleoliadau maeth bregus wedi sefydlogi'n sylweddol. Drwy gynnig ymyrraethau dwys sydd yn gweithio tuag ganlyniadau teulu mae'r tîm yn llwyddo i sefydlogi cartrefi teuluol plant, lleoliadau bregus neu ddychwelyd plant yn ôl adref ar ôl cyfnod o ofal maeth.

Mae'r tîm yn magu perthynas broffesiynol agos a hwylus gyda'r plant a'r teuluoedd, yn gweithio ar eu cryfderau ac yn eu cefnogi i adeiladu perthnasau o fewn y teulu ar adegau o straen y teulu. Wrth wella cyfathrebu o fewn y teulu, teulu estynedig a gydag asiantaethau eraill o amgylch y plentyn mae gwell dealltwriaeth o'r angen a thrwy hynny'n gwella ansawdd bywyd plentyn a'i ofalwyr.

Er i'r boblogaeth plant mewn gofal gynyddu yn ystod cyfnod gweithredu'r tîm, mae'r nifer o blant mewn lleoliadau maethu neu breswyl wedi aros yn eithaf sefydlog (ac yn wir lleihau, gweler graff 3). Gwelwyd y cynnydd mwyaf yn y nifer o blant sy'n byw gartref gyda rhieni o dan Orchymyn Gofal (gweler graff 2). Yn yr achosion hyn mae'r meini prawf ar gyfer niwed arwyddocaol wedi cael eu profi. Gydag ymyrraeth y tîm trothwy mae nifer o'r plant sydd wedi medru aros yn eu cartref wedi cynyddu, gan fod cynllun ymyrraeth y tîm yn rhoi elfen fwy diogel a gwydnwch i'r cynllun gofal.

Mae'r galw ar y gwasanaeth plant yn parhau i fod yn uchel, ond heb gyfraniad y tîm trothwy mi fyddai'r twf yn y boblogaeth plant mewn gofal wedi bod yn llawer mwy heb y buddsoddiad i greu'r adnodd ar gyfer darparu cefnogaeth mewn ffordd wahanol.

Mae'r tîm wedi cyfrannu'n sylweddol wrth i'r adran geisio ymateb i doriadau mewn gwariant. Bellach mae'r buddsoddiad gwreiddiol a wnaed wrth sefydlu'r tîm wedi cael ei ad-dalu wrth i'r adran greu arbedion yn ei wariant blyneddol. Mae nifer o blant wedi medru symud yn ôl adref i fyw gyda'u rhieni, ac mae hynny wedi arwain at arbedion ariannol sylweddol i'r Cyngor. Cadarnhaol yw medru dweud bod hynny yn sgil defnyddio dulliau ymyrraeth sydd wedi eu seilio ar ymarfer da ac ymyrraeth effeithiol gan y tîm a'i bartneriaid.

Astudiaeth Achos 1

Bethan(11 oed), Huw(7 oed), Emyr(5 oed) a Sion(3 oed)

Cyfeiriwyd Huw ag Emyr eto i'r tîm trothwy mis Mehefin 2017. Erbyn hyn roedd Huw ac Emyr yn byw gyda'i tad (ond yn dal yn blant mewn gofal oherwydd y gorchymyn gofal). Siôn yn parhau i fod mewn lleoliad maethu a Bethan yn byw efo'i nain o dan orchymyn gofal.

Rheswm dros y cyfeiriad oedd bod y tad angen cymorth er mwyn sefydlu "routines" i'r plant, gyda'r gobaith y byddai hyn yn rhoi'r hyder iddo wneud cais i fynd yn ôl i'r llys i gael diddymu'r gorchymynion gofal. Yn fuan iawn, penderfynodd y tad nad oedd yn gallu gofalu am y plant rhagor a bod rhaid i'r adran drefnu lleoliad arall i'r plant.

Erbyn hyn roedd y fam wedi symud i ardal arall, ac wedi gweithio'n galed ar ei phroblemau alcohol a chyffuriau. Roedd mewn lle gwell o lawer i ofalu am Huw ac Emyr.

Helpodd y tîm y fam i wneud y trefniadau symud, trefnu newid ysgol, Doctor, Deintydd a helpu'r fam i wneud cais am ei budd-daliadau a chael y llofftydd yn barod i'r plant. Symudodd y plant ati Fis Medi 2017.

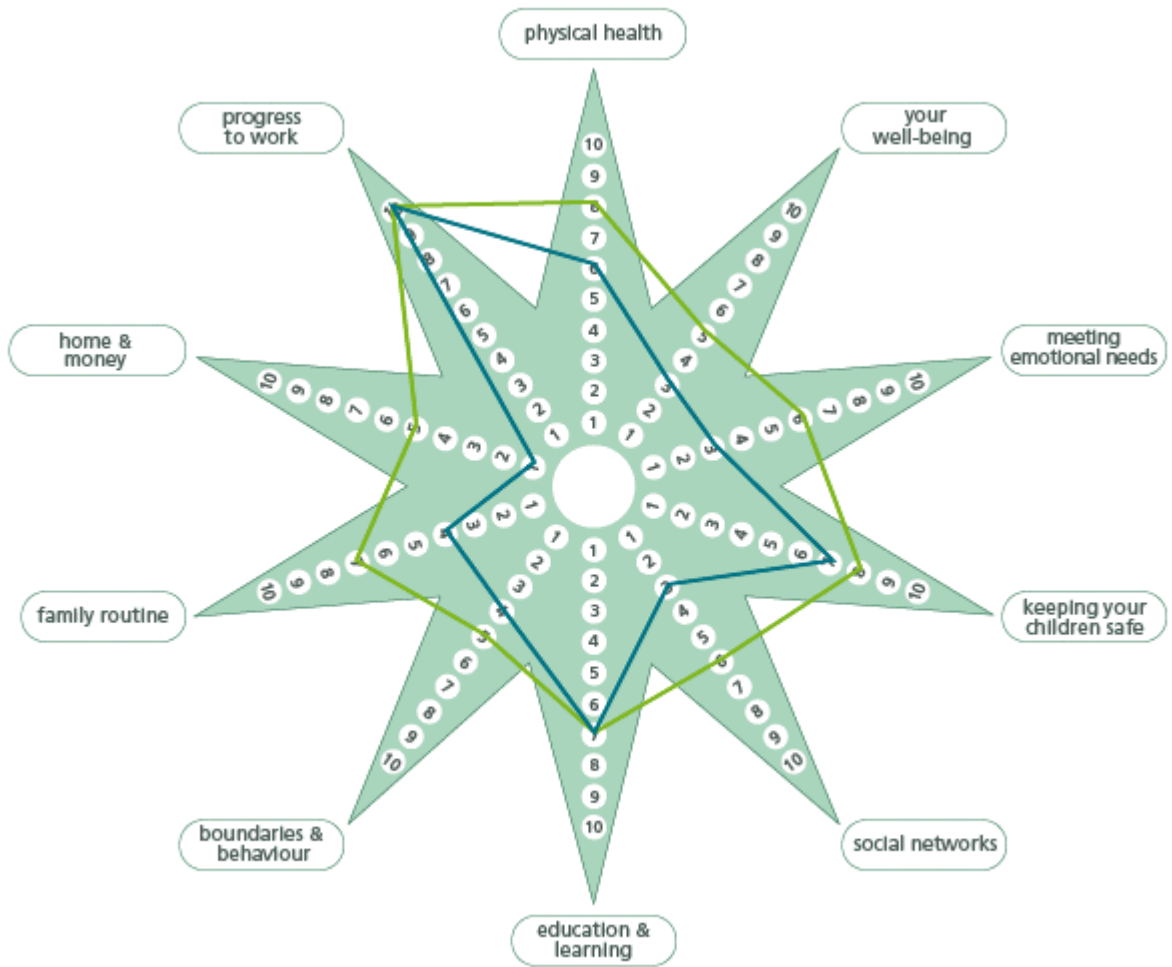
Mae'r fam yn dioddef o iselder ac "anxiety", sydd yn golygu nad ydi hi yn ei chael yn hawdd mynd i lefydd cyhoeddus, gwneud cysylltiad llygaid efo rhywun, na siarad. Mae hi'n teimlo bod pobl yn ei beirniadu, yn siarad amdani ac yn trio ei thwylo. Wrth fynd efo hi i'r llefydd yma a chael ei chanmol a'i chefnogi, mae ei hyder yn araf bach yn codi. Ac erbyn hyn mae hi yn gallu gwneud yr apwyntiadau ei hun a mynd a'r plant i'r ysgol, doctor ac yn y blaen.

Mae yna dal ddyddiau lle nad yw'r fam yn gallu agor y cyrtens yn y bore, ac yn dweud wrth y gweithwyr na all ofalu am y plant. Ond ar y dyddiau yma mae hi dal yn gallu mynd a'r plant i'r ysgol, sicrhau bwyd iddynt a rhoi sylw digonol iddynt.

Mae'r fam wedi bod ar restr aros y tîm iechyd meddwl ers Mis Medi ac yn parhau i ddisgwyl am asesiad gyda'r gobaith am wasanaeth. Yn y cyfamser mae'r tîm am ganolbwyntio ar ei chefnogi at gadw'r "routines" sydd ganddi, helpu hi dreulio amser gyda'r plant. Gan drïo annog hi i fynd a'r plant i gymdeithasu efo plant eraill megis nofio, chwarae efo plant eraill, galluogi iddynt gael mynd i bartis pen blwydd. Ar hyn o bryd, nid yw'r plant yw'r plant yn cael y cyfleoedd yma. Nid oes gan y fam ffrindiau, ac felly bydd y tîm yn trio ei helpu hi i gael cyfleoedd i gymysgu efo eraill, sydd yn mynd i fod yn her o ystyried ei anhawster gyda'i iechyd meddwl.

Ar hyn o bryd mae arwyddion cadarnhaol y bydd yr ymyrraeth yn llwyddo. Fel tîm yr ydym hefyd yn gwybod pa mor anodd yw sefydlogi teulu sydd efo problemau iechyd meddwl gyda chefnidir anodd iawn. Yr ydym hefyd yn ymwybodol nad ydi problemau megis iselder ac "anxiety" pob amser yn gymwys am wasanaeth iechyd meddwl.

Gweler "seren" yr achos isod. Y llinell wyrdd yw mis Chwefror 2018. Fel gwelir cynnydd yn cael ei wneud, ond gwaith pellach angen ei wneud er mwyn helpu lles y fam, er mwyn ei chynorthwyo i fedru cyfarfod anghenion emosiynol y plant.

Astudiaeth Achos 2

Bethan(9 oed), Huw(5 oed), Emyr(3 oed) a Sion(1 oed)

Roedd y plant wedi bod ar gofrestr amddiffyn plant ers 5 mis pan gyfeiriwyd at y Tîm.

Roedd yr adran wedi derbyn nifer fawr o adroddiadau o drais yn y cartref rhwng y rhieni, pobl anaddas yn mynd i'r cartref, y fam yn camddefnyddio alcohol a chyffuriau. Bethan yn gorfod edrych ar ôl y plant, ac yn cerdded milltir ar ben ei hun i fynd i nôl llefrith i'r Dre. Roedd adegau pan oedd y plant yn cael eu gadael ar ben ei hunain. Roedd yr heddlu wedi darganfod Emyr (3oed) allan yn yr ardd ar ben ei hun, mewn napi budur iawn, a fest ac yn codi ei freichiau i gael ei godi. Roedd yr heddlu yn gweld Sion drwy'r drws ar ben ei hun. Ac ar ôl cnocio trwm am 10 munud daeth y fam i'r drws. Roedd cyflwr y tŷ yn flêr, budur, drysau wedi torri a dim bwyd yno.

Roedd yr ysgol yn adrodd bod Bethan a Huw yn mynd i'r ysgol weithiau, ond ddim yn cael brecwast ac yn cyrraedd yn hwyr pan oeddent yn mynd.

Roedd yr ymwelydd iechyd yn adrodd nad oedd Emyr yn cyrraedd camau datblygiad addas oherwydd diffyg sylw.

Gweithiodd y Tîm (sef 2 weithiwr) efo'r teulu am 18 wythnos yn gyfan gwbl. Golygai hynny ymweliad 4 diwrnod o'r wythnos, ac weithiau dwywaith y dydd. Pwrpas y gwaith oedd helpu'r fam i sefydlu "routines", helpu hi gael trefn ar y tŷ, trio rhoi'r hwb ac yr hyder iddi roi sylw a chwarae efo'r plant.

Golygai bod y gweithiwr yn y cartref erbyn 8 y bore, yn annog y fam i godi, newid, ymolchi'r plant a rhoi brecwast iddynt. Byddai'r gweithiwr a'r fam wedyn yn cerdded gyda'r plant i'r ysgol.

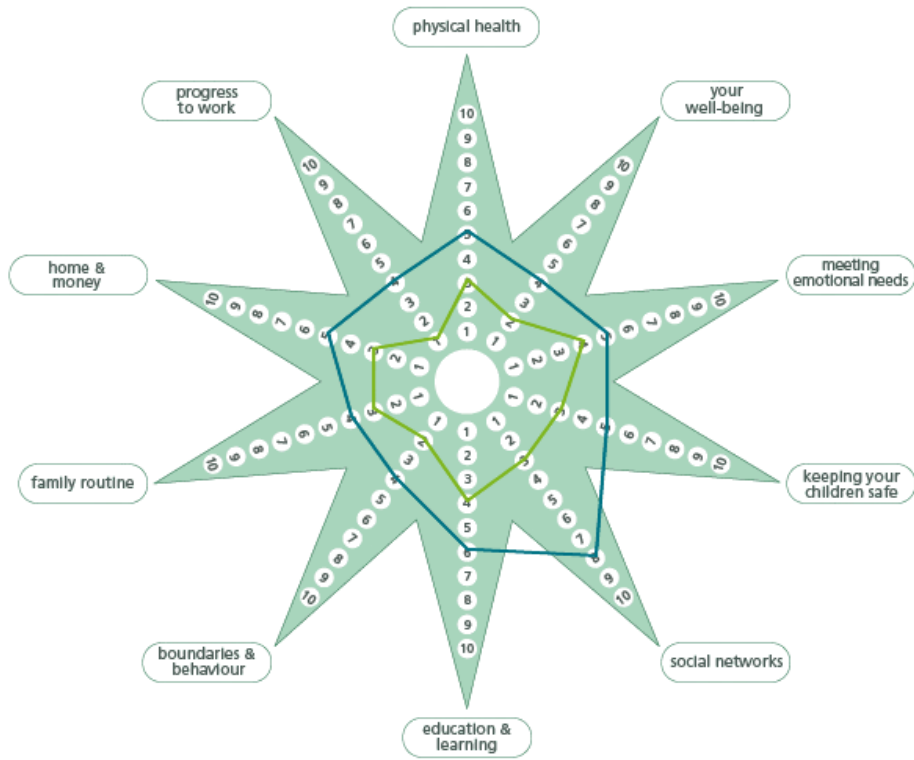
Ar ôl ysgol byddai'r gweithwyr yn helpu'r fam i baratoi bwyd i'r plant, a chreu sesiwn hwyl efo'r fam a'r plant drwy chwarae gem, mynd a nhw i'r parc neu'r llyfrgell.

Pe byddai yna sesiwn yn ystod oriau ysgol byddai'r gweithiwr yn annog yn fam i wneud apwyntiadau ar gyfer y plant, neu helpu iddi roi trefn ar ei arian, tŷ, siopa bwyd, neu drefnu apwyntiadau i weld y gwasanaeth alcohol a chyffuriau.

Er ymdrechion y tîm, ni fu i'r achos yma lwyddo, a bu i'r plant fynd i ofal am gyfnod.

Nid oedd y fam yn barod i wneud y newidiadau ar yr adeg, roedd ei iechyd meddwl, ei ffrindiau a dylanwadau megis alcohol a chyffuriau yn ei rhwystro rhag gallu blaenoriaethu'r plant. Nid oedd yn gallu codi yn y bore i ateb y drws i'r gweithiwr, neu roedd yn mynd allan adeg sesiynau pnawn. Pan oedd yn gallu cadw at apwyntiadau, nid oedd ei ffocws ar wneud y newidiadau ac felly pan roedd y gweithiwr yn gadael y tŷ nid oedd y fam yn gallu parhau i wneud y pethau roedd angen.

Gweler seren ar gyfer yr achos yma. Dangosir dirywiad clir yn yr achos. Weithiau drwy dreulio amser gyda'r teuluoedd mae'r tîm yn dod i wybod llawer mwy am y teulu, ac felly yn asesu'r sefyllfa i fod yn waeth nag ar y pwynt cyfeirio.

	22/10/2015
	31/07/2015